

Sygn. akt IV KO 1/23

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Plóciennik

w sprawie **D. C.**

oskarżonego z art. 278 § 1 k.k. i innych

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 27 stycznia 2023 r.

wniosku Sądu Rejonowego w Sokółce

o przekazanie sprawy o sygn. akt II K 295/22 do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu

na podstawie art. 37 k.p.k.

p o s t a n o w i ł
wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

W dniu 29 lipca 2021 r. do właściwego miejscowo i rzeczowo Sądu Rejonowego w Elku wpłynął akt oskarżenia przeciwko D. C., w którym zarzucono mu popełnienie 14 przestępstw przeciwko mieniu. W toku postępowania sądowego, po otwarciu przewodu, Sąd odebrał wyjaśnienia od oskarżonego i przesłuchał 9 spośród zawnioskowanych w akcie oskarżenia 15 świadków. W toku dalszego postępowania:

- postanowieniem z dnia 10 stycznia 2021 r. Sąd Rejonowy w Elku pozostawił bez rozpoznania wniosek oskarżonego o wyłączenie przewodniczącej rozprawie sędzi E.B.,

- postanowieniem z dnia 16 lutego 2022 r. Sąd Rejonowy w Ełku uwzględnił wniosek oskarżonego i wyłączył wskazaną wyżej sędzię, ponieważ oskarżony złożył przeciwko niej pozew cywilny;
- oskarżony złożył wniosek o wyłączenie od rozpoznania sprawy Sądu Rejonowego w Ełku, ponieważ pozwał on Skarb Państwa – Prezesa tego Sądu i sędzię E.B.;
- wszyscy sędziowie Sądu Rejonowego w Ełku złożyli oświadczenia, w których domagali się ich wyłączenia ze względu na opisaną wyżej sytuację;
- postanowieniem z dnia 27 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Suwałkach wyłączył wszystkich sędziów Sądu Rejonowego w Ełku od rozpoznania sprawy o sygnaturze II K 607/21, w tym ponownie wyłączonej już wcześniej sędzię E. B., i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sokółce; w uzasadnieniu orzeczenia nie wskazano, dlaczego Sąd zdecydował się na przekazanie sprawy sądowi na obszarze innego sądu okręgowego (Sąd Okręgowy w Białymstoku) oraz dlaczego wskazano właśnie Sąd Rejonowy w Sokółce;
- w trybie losowym sprawa została przydzielona do rozpoznania SSR W. J.;
- oskarżony złożył wniosek o wyłączenie „całego Sądu Rejonowego w Sokółce, ponieważ pozwał Prezesa tego Sądu i sędziego M. Ł.;
- wszyscy sędziowie Sądu Rejonowego w Sokółce złożyli oświadczenia i wnieśli o wyłączenie ich w tej sytuacji od rozpoznania sprawy;
- postanowieniem z dnia 10 października 2022 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku pozostawił bez rozpoznania wnioski sędziów o wyłączenie; w uzasadnieniu wskazano, że wniosek może dotyczyć tylko sędziego, któremu sprawę przydzielono i że wniosek oskarżonego w tym przedmiocie winien zostać rozpoznany przez Sąd Rejonowy w Sokółce;
- sędziowie Sądu Rejonowego w Sokółce ponownie złożyli oświadczenia zawierające wnioski o ich wyłączenie;
- postanowieniem z dnia 17 listopada 2022 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku nie uwzględnił wniosku SSR M.M. o wyłączenie jej od złożonego przez sędziego W. J. wniosku o wyłączenie go od rozpoznania sprawy II K 295/22 oraz nie uwzględnił wniosków pozostałych sędziów o wyłączenie ich od rozpoznania sprawy oskarżonego;

- postanowieniem z dnia 30 listopada 2022 r. Sąd Rejonowy w Sokółce stwierdził brak podstaw do wyłączenia sędziego W. J. od rozpoznania sprawy II K 295/22 tego Sądu;
- postanowieniem z dnia 21 grudnia 2022 r. Sąd Rejonowy w Sokółce na podstawie art. 37 k.p.k. zwrócił się do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ełku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek nie zasługuje na uwzględnienie

Na skutek orzeczenia Sądu Okręgowego w Suwałkach sądem właściwym do rozpoznania sprawy stał się Sąd Rejonowy w Sokółce. Mimo ważkich argumentów podniesionych w postanowieniu wydanym na podstawie art. 37 k.p.k., rozpoznawanie sprawy oskarżonego przez ten Sąd nie wiąże się jednak z poważnym zagrożeniem dla dobra wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu tego przepisu. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dobrem wymiaru sprawiedliwości jest m.in. szybkość i sprawność postępowania w kontekście realizacji konstytucyjnego, konwencyjnego i kodeksowego prawa do rzetelnego procesu bez uzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 EKPC oraz art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.) – zob. D. Świecki (w:) Kodeks postępowania karnego, Komentarz, Tom I, Warszawa 2017, s. 231; J. Kosonoga (w:) Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Tom I, Warszawa 2017, (red. R. A. Stefański i S. Zabłocki), s. 525-526 i podane tam orzecznictwo. Streszczony wyżej przebieg czynności procesowych w sprawie wskazuje, że doszło już w niej do oczywistego naruszenia szybkości i sprawności postępowania, także z wyniku procedowania przed Sądem Rejonowym w Sokółce. Główna przyczyna opisywanego stanu rzeczy wiąże się jednak z postanowieniem wydanym w dniu 27 maja 2022 r. przez Sąd Okręgowy w Suwałkach. Wprawdzie nie istnieją instrumenty procesowe pozwalające na skuteczne i bezpośrednie wzruszenie tego orzeczenia, nie ogranicza to jednak Sądu Najwyższego w ocenie omawianego postanowienia w kontekście skutków dotyczących z sprawności postępowania i związanym z tym dobrem wymiaru sprawiedliwości. Mimo dysponowania aktami sprawy wskazującymi na instrumentalne korzystanie przez oskarżonego z instytucji procesowych oraz posługiwaniem się pozwami w celu wywarcia wpływu na przebieg postępowania

(na co wskazuje także kolejny pozew złożony przeciwko Prezesowi Sądu Rejonowemu w Sokółce), doszło do wyłączenia wszystkich sędziów Sądu Rejonowego w Ełku tylko z tego powodu, że oskarżony wytoczył powództwo przeciwko Prezesowi Sądu właściwego do rozpoznania sprawy i jednemu sędziemu, który zresztą został już wcześniej wyłączony. Sytuację tę trafnie oceniono w uzasadnieniach postanowień Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 10 października i 17 listopada 2022 r. Wobec wyłączenia sędziów Sądu właściwego, Sąd Okręgowy w Suwałkach był uprawniony – stosownie do art. 43 k.p.k. – do przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu. Wskazanie na Sąd Rejonowy w Sokółce znajdowało podstawę we wskazanym przepisie, który nie formułuje żadnych kryteriów wyboru sądu. Nie oznacza to jednak, że wybór ten może być całkowicie arbitralny i nieracjonalny. Przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu na tej podstawie służyć ma zapewnieniu możliwości rozpoznania sprawy bez zaistnienia ryzyka ujawnienia się występujących wcześniej podstaw do wyłączenia sędziów. Złożenie przez oskarżonego pozwu przeciwko prezesowi sądu rejonowego było możliwe niezależnie od tego, do którego sądu sprawę przekazano. W związku z tym zupełnie nie wiadomo, dlaczego wskazano na znajdujący się na obszarze innego sądu okręgowego Sąd Rejonowy w Sokółce. Powodów takiej decyzji nie można się nawet domyślać, ponieważ w postanowieniu Sądu Okręgowego w Suwałkach kwestii tej nie poświęcono ani słowa (jedynie w postanowieniu Sądu Rejonowego w Sokółce, wydanym na podstawie art. 37 k.p.k., podkreślono, że praktyka przekazywania spraw temu Sądowi przez Sąd Okręgowy w Suwałkach trwa od wielu lat).

Opóźnienie w rozpoznaniu sprawy wiązało się także ze stanowiskiem sędziów Sądu Rejonowego w Sokółce, którzy dwukrotnie składali oświadczenia z wnioskami o wyłączenie ich od rozpoznania sprawy i dwukrotnie inicjatywa ta nie została uwzględniona przez Sąd Okręgowy w Białymstoku. Ostatecznie, nie doszło też do wyłączenia sędziego, któremu sprawa została przydzielona. W aktualnym stanie rzeczy nie istnieją więc przeszkody uniemożliwiające wyznaczenie terminu rozprawy i przeprowadzenie czynności procesowych. Jest faktem, że podlegający wezwaniu świadkowie zamieszkują w Ełku albo w jego pobliżu, zatem w znacznej odległości od siedziby Sądu Rejonowego w Sokółce oraz że dojazd do Sokółki jest

utrudniony ze względu na brak bezpośredniego połączenia kolejowego. Okoliczności te, podobnie jak potencjalne trudności w przesłuchaniu świadków, nie mogą stanowić podstawy uzasadniającej przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, ponieważ nie wchodzą w zakres przesłanej z art. 37 k.p.k. Ponadto, dobro wymiaru sprawiedliwości rozumiane w sposób przedstawiony na wstępie, przemawia za niezwłocznym przystąpieniem do rozpoznania sprawy przez sąd, w którym skutecznie doszło już do wyłonienia składu orzekającego. Ewentualne przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu doprowadziłoby jedynie do zwiększenia się opóźnienia w rozpoznaniu sprawy (na marginesie należy zauważyć, że postulowane przez Sąd występujący z inicjatywą opartą o przepis art. 37 k.p.k. przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Elku nie było możliwe ze względu na wyłączenie wszystkich sędziów od rozpoznania sprawy).

Kierując się powyższym, orzeczono jak na wstępie.